

3^{LET} Planika

GLASILO SLOVENSKEGA
KULTURNEGA DRUŠTVA
TRIGLAV SPLIT

SPLIT, SEPTEMBER 2022,
LETO XXX. ŠT. 220

ISSN 1849-9775

Planika

GLASILO SLOVENSKEGA KULTURNEGA
DRUŠTVA TRIGLAV SPLIT

GLASILO FINANCIRA:

- SAVJET ZA NACIONALNE MANJINE
VLADE RH
- URAD VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA
SLOVENCE V ZAMEJSTVU IN PO SVETU

zanj Mag. Cveto Šušmelj

NASLOVNICA

Planika cveti
Robert Jarh

UREDNIKA

Vera HRGA

UREDNIŠKI ODBOR

Cveto ŠUŠMELJ
Nadežda ETEROVIĆ

LEKTORICE IN PREVAJALKE

Vera HRGA
Dada ŠANTIĆ
Ana MATUSINOVIĆ

PRIPRAVA IN TISK

DES - Split
www.des.hr

NATISKANO

380 izvodov

RAZPORED AKTIVNOSTI

Ponedeljek: od 19.00 - 21.00 PEVSKI ZBOR
Torek: od 18.00 - 21.30 DOPOLNILNI POUK
Sreda: od 17.30 - 19.30 KLEKLJANJE ČIPKE
Četrtek: od 19.00 - 21.00 PEVSKI ZBOR
Petek: od 18.00 - 20.00 DRAMSKO LIT. URICE
Sobota: od 10.00 - 12.15 DOPOLNILNI
POUK IN OTROŠKE DELAVNICE

Uradne ure tajnice:

Vsak dan razen sobote, nedelje in
praznikov od 8.00-12.00 ure

Društveni prostori so odprti vsak dan
razen sobote, nedelje in praznikov od
8.00-12.00 ure

SLOVENSKO KULTURNO DRUŠTVO TRIGLAV SPLIT

Šibenska 3, 21000 SPLIT, HRVAŠKA
Tel: 021 343 137, Fax: 021 321 434
Uradni mobitel: 091 150 44 98

VSEBINA

IZ ŽIVLJENJA DRUŠTVA

- Naša Planika cveti že 30 let..... 3
- Načrtovane aktivnosti 4
- Slovesnost ob dnevu državnosti
RS v Zagrebu..... 4
- Po Zagorskih bregih 5
- Minister Matej Srčon pri slovincih
na Hrvaškem 6
- 21. Mednarodna razstava čipk 7
- Delavnica v Etnografskem
muzeju Split..... 7
- Umijeće, koje danas neminovno
odumire 8
- 40. Festival idrijske čipke..... 8
- Mednarodni dan čipke 10
- 11. Menarodni festival čipke
Pag 2022 10
- Al lepše od Soče bilo ni
nobene 11
- Mali deček..... 12
- Šale..... 12

POUK

- Zaključek šolskega leta 13
- Dopolnilni pouk slovenščine
v Splitu 13
- 18. vseslovensko srečanje..... 14

O JEZIKU POEZIJA

- Kaj je oksimoron oz.
bistroumni nesmisel?..... 16
- Ne zamuditi 16

UTRINKI

- Nekaj spominov na življenje
v Sloveniji 17
- V Dubrovniku potekala
predstavitev monografije..... 19
- Ženska ima svetejše dolžnosti,
kot sta kuhanje in pranje 20
- Nekaj zanimivosti o netopirjih 21

KRIŽANKA 23

VELEPOSLANIŠTVO REPUBLIKE SLOVENIJE NA HRVAŠKEM

Alagovićeva 30, 10000 Zagreb, Hrvatska, Tel: (+) 3851 6311 000, Fax: (+) 3851 61 77 236
Elektronska pošta: vzg@gov.si

Spletni naslov: <http://zagreb.veleposlanistvo.si>

Uradne ure so od ponedeljka do petka od 8.00 do 16.30.

Konzularni oddelek Veleposlanistva:

Tel: (+) 3851 631 1014, Fax: (+) 3851 468 0387

Uradne ure so ob ponedeljkih, sredah in petkih od 9.00 do 12.00.

GENERALNI KONZULAT REPUBLIKE SLOVENIJE v Splitu

Istarska 9, 21000 Split, Hrvatska, Tel/Fax: (+) 385 21 389 224

Elektronska pošta: generalni.konzulat.rep.slovenije@st.t-com.hr

G. Branko Roglič, častni generalni konzul

Uradne ure konzulata so od ponedeljka do petka od 9.00 do 13.00.

NAŠA PLANIKA CVETI ŽE 30 LET

 Slovensko društvo
 TRIGLAV
 S p l i t

 * P L A N I K A *

 Leto I
 Štev.1

 28.september 1992.

 Dragi bralci!

Slovensko društvo TRIGLAV v Splitu je ustanovljeno 9.maja 1992. leta, s tem je bila tudi utemeljena zamisel o glasilu. Na sejah Predsedstva Društva je dozorevala volja, da se tudi ta trden "kamenček" nekje vgrizne. O porodniških težavah tega-le "falotka" sedaj ne bomo govorili, saj dobro vemo, da je njegova bodočnost odvisna od članov društva - nas samih. Prepričani smo, da bo Vaš varovanec. Tudi ni težko ugotoviti, da se v množici članov nahaja dokaj lepo število sposobnih oseb, katere ga lahko vodijo, vzgajajo in hranijo nam vsem v veselje in korist. To ste tudi Vi draga bralka, dragi bralec. Korajža velja!

Želimo!? Želite!? Ja, da nas bi * P L A N I K A * tekoče, hitro in točno obveščala ovsem kaj se dogaja. Dogodki, kateri so za člane zanimivi in koristni iz domovine, tujine in pri nas. Mogoče boste spesnili pesmico, poskusili književno podati Vaše doživetje? Mogoče vzamete v roko svinčnik in z sličico izrazite svoj občutek in še, mogoče.... svetujte tistim, kateri se lahko izrazijo po Vaši želji, ideji, razmislite....mogočnosti so brezkončne...! Volja velja! Pišite, rišite, slikajte, predlagajte, sodelujte, da najde

* P L A N I K A * v naših članih svojo lepoto duha in postavo.

Ime glasila Društva? Tokrat se imenuje * P L A N I K A *.

Ste soglasni? Če ne - predlagajte! Zakaj ne?

Volja in korajža velja!

Predsedstvo

Dragi naši bralci!

Cvet planike je v gorskem svetu skrivnost, oboževan, skrbno čuvan. Na planinskih poteh si ga vselej zaželimo ugledati, se dotakniti njegovih žametnih sivo srebrnih cvetov. Potem pa seveda v sebi zatreti hotenje, da ga utrhamo, pustiti ga, da on tam v skalovju še naprej živi in bogati planinski raj.

Pred vami je 220 številka Planike. Jubilejna. V letu 2022 po 30 letih izhajanja.

Vzniknila in zacvetela je ob morju. Davnega leta 1992, ko se je spomladi rodilo tudi društvo Slovencev v Splitu. Takoj jeseni 28. septembra je izšla prva številka z vzpodbudnimi besedami predsedstva in prvega urednika iniciatorja Vlado Korošca. Skrbno jo je potem do leta 2005 pripravljala in urejala Rade Podobnik, ki je zatem

nalogo urednice predal meni. Črno bele fotokopije oblikovanega primerka na štirih straneh so izhajale enkrat mesečno.

Začetni koraki so bili zame zahtevni, nepoznani, pa vendar zanimivi. Soočanje in iskanje uspešnega dotika s tem medijem je bila posebna motivacija. V sodelovanju z uredniškim odborom in pridnimi odzivi na povabila k pisanju prispevkov, poročanja voditeljev sekcij, je planika rastla in zacvetela v barvah z 20, včasih 24 listi. Tiskana v tiskarni je začela izhajati trimesečno.

Planika prinaša zapise o vseh preteklih dogajanjih v društvu, najavlja aktivnosti v prihodnje, se dotakne zanimivosti s kulturne scene, knjižnega trga, jezika, športa iz domovine Slovenije, pa tudi iz Hrvaške in

celo širše. Opravljeni in objavljeni so mnogi intervjuji z znanimi osebami iz Slovenije, mnogimi, ki živijo ali prihajajo v naš Split. Bralce bogati poezija naših pesnic, razveselimo jih s šalami, križankami, pestrnimi kolaži. In še veliko tega. Vse dosedanje številke so zbrane, vezane in na razpolago v naši knjižnici.

Upam in verjamem, da je *PLANIKA* v vseh teh letih v naših članih in bralcih našla »lepoto duha in postavo,« kot je to v prvem izdanju zaželelo PREDSEDSTVO.

Naj bo Planika s pomočjo vseh vas, vaših prispevkov, idej še naprej zalivana, obsijana s toplino sonca in naj uspešno cveti še mnoga leta.

Vsem bralcem želim prijetno branje.

Urednica
 Vera Hrga

NAČRTOVANE AKTIVNOSTI

Po poletnem počitku bo delo v našem društvu znova zaživelo.

- Naš pevski zbor bo pričel z vajami 19. septembra.
- Delavnice lončarske, klekljarske in likovne skupine prav tako pričnejo z delom v septembru. O začetku dela bodo člani obveščeni na FB strani društva, Web strani in v WhatsApp grupi.
- Udeleženci dopolnilnega pouka slovenščine bodo v septembru sedli v klopi In pričeli z učenjem. O razporedu in urniku bodo osebno vsi obveščeni.

Prvi kulturni dogodek v jesenskem času je KONCERT MoPZ Tabor Lokev in našega MePZ

15. OKTOBRA ob 18.00h
Gradsko kazalište lutaka –
Tončičeva 1

Dan Reformacije kot spomin na začetke slovenskega jezika bomo obeležili tudi z retrospektivo 30 let izhajanja Planike

4.11.ob 18.uri v prostorih društva

Mesto dosedanje tajnice SKD Triglav je zapustila vsestranska **Ana Božulić**, hvala ji za vloženo delo, ideje in požrtvovalnost.

Njeno mesto je prevzela nekdanja tajnica **Ana Matusinović**. Veseli smo njene odločitve saj vemo, da je ona prijazna oseba z velikimi izkušnjami na tem mestu, dobrim znanjem, poznavanjem Slovenije in Slovenščine. Želimo ji uspešno, pridno, mirno delo, prijetne trenutke z nami, vsem nam pa z njo.

SLOVESNOST OB DNEVU DRŽAVNOSTI RS V ZAGREBU

Veleposlaništvo Slovenije v Zagrebu je 25. junija ob dnevu državnosti v Muzeju sodobne umetnosti v Zagrebu organiziralo sprejem za predstavnike hrvaških institucij, diplomatskega zbora, slovenskih skupnosti, gospodarstva, kulture, akademskih ustanov in ostale povabljene goste. Sprejem je bil posvečen tudi obeležitvi 30. obletnice vzpostavitve diplomatskih odnosov med Slovenijo in Hrvaško.

Novi veleposlanik RS v Zagrebu **Gašper Dovžan** je v govoru izpostavil zgodovinsko, kulturno, trgovinsko

povezanost ter dobro sodelovanje in pomen dobrih odnosov med Slovenijo in Hrvaško v slovenščini, hrvaščini in angleščini. V imenu ministra za zunanje in evropske zadeve Republike Hrvaške (MVEP) gospoda Gordana Grlić Radmana je o tem prav tako spregovorila tudi častna gostja, državna sekretarka MVEP **Andreja Metelko Zgombić**.

Slovesnost je vodila ministrica svetovalka **Tamara Plankar**.

Slovenski študent petja na Hrvaškem **Matic Zakonjšek**, ki je odpel obe himni in **Tara Franjić**, učenka

harfe v Sloveniji, sta s svojima odličnima izvedbama dokazala brezmejno, kulturno povezanost sosednjih, prijateljskih držav.

Vsi prisotni smo ob bogati hrani in pijači, prijetnih srečanjih in pogovorih preživeli zares lep večer, ki ga je po sprejemu na terasi Muzeja s svojimi glasbeno univerzalnimi folk, blues in rock pesmimi v duhu slovenstva oboževal dragi **Vlado Kreslin** s skupino **Mali Bogovi**.

Tekst in foto V. H.

Novi veleposlanik RS v Zagrebu Gašper Dovžan

Državna sekretarka Andreja Metelko Zgombić

Tara Franjić

PO ZAGORSKIH BREGIH

Rano jutro pola šest in vesela družina članov SKD Triglav se zopet odpravlja na skupno praznovanje dneva državnosti Republike Slovenije. Tokrat se odhajamo na dvodnevni izlet v Stubiške toplice in v osrčje zelenega Zagorja, v mesto Krapina.

Za seboj pustimo morje, sonce in vonjave Sredozemlja ter se odpeljemo proti severu naše lepe dežele v slavni družbi naših članov, šoferjev avtobusa in odlično vodičko, ki nas vedno seznani s pokrajinami in mesti skozi katere se peljemo. Imamo bogat program, poleg zabave nas čaka tudi izobraževalni program spoznavanja zgodovine. Potujemo po dogovorjenem načrtu s počitki proti hotelu Matija Gubec-Stubiške toplice, uživamo v pohodu skozi slikovite vasi Zagorja in goric, nato pa presečenec, dodatek k ekskurziji, vstopimo v Kumrovec, spominsko in rojstno vas tovariša Tita.

Kumrovec

Veselo si ogledamo spominsko vas, se fotografiramo in kupimo spominkov. Tako dobro razpoloženi se peljemo skozi Veliko Trgovišče, rojstni kraj našega prvega predsednika Franje Tuđmana. V tem duhu se sprašujem, koliko je resnice v tem, da so se Zagorci rodili z »malo maturo«.

Končno prispemo v Stubiške toplice v hotel Matija Gubec, se namestimo v

sobe in kot vedno stečemo na kosilo. Ob dobri kapljici in veseli družbi je vse res "high".

Po kosilu nas že čaka vožnja proti Gornji Stubici in ogled spomenika Matije Gubca, spomin na pogumnega, uporniškega junaka, vodjo kmečkega upora iz leta 1573. Kip Matije Gubca v Gornji Stubici je delo našega akademskega kiparja Antuna Avgustinčiča in resnično oriše čas s svojo monumentalnostjo in dramatičnostjo kmečkega upora in Matije Gubca kot organizatorja in navdihujočega voditelja, ki je takoj po smrti prešel v legendo.

Matija Gubec

Če mislite, da je na ta dan to vse, se motite, sledi izlet v Marijo Bistrico.

V spremstvu naše vodičke Julije ogled svetišča, bazilike in seveda nakupovanje spominkov, saj se iz Marije Bistrice ne moreš vrniti brez medenjakov, licitarskih srčkov in medice-gvirca.

Po dolgem in vročem dnevu se zares najbolj prileže pivo v bližnji kavarni.

Ob folklornem nastopu domačih deklet in fantov se vrnemo v hotel na večerjo in zaslužen počitek. Ampak.... videti je, da smo neumorni, predvečerje te preprosto premami na sprehod, tako da ni bilo potrebno veliko časa in prepričevanja, da je naša mala klapa pristrčno zapela.

Osvežilen spanec, zajtrk, dišeča kava in spet smo na avtobusu. Gremo v Krapino na ogled Muzeja neanderthalcev v Krapini, s filmsko projekcijo in nato prazgodovinskega najdišča na Hušnjakovem brdu s strokovnim vodstvom in izobraževanjem. Fascinantno, očarljivo, nenadoma se znajdeš v spirali časa v daljnem in skrivnostnem svetu življenja ljudi v preteklosti. Predvideva se, da so krapinska najdišča stara približno 130.000 let. Vse se je začelo davnega leta 1899, zbirka pa je bila z izkopavanji, ki jih je vodil Dragutin Gorjanovič Kramberger, zbirana do leta 1905. Velik del ostankov s Hušnjakovega brda je v Muzeju krapinskih neanderthalcev, enem najsodobnejših muzejskih projektov na Hrvaškem, v svetu, ki je bil odprt leta 2010. Toliko zanimivih informacij, toliko čustev.

Krapina

Sedaj nas pa čaka vrnitev v Split.

In to še ni vse, naslednja vožnja je do Slunja, kjer si privoščimo kosilo v restavraciji Mirjana-Rastoke. Po okrepčilnem kosilu in krajšem počitku smo spet na poti, a le do Udbine, kjer je na vrsti še ogled cerkve hrvaških

mučenikov. Čeprav gre za monumentalno zgradbo, sem se v nekem trenutku tam počutila tako osamljena. Na zapuščenem Krbavskem polju sredi Like so v spomin privreli slavni dnevi nastanka svobodne in neodvisne države Hrvaške obenem pa tudi

naše države Slovenije, katere praznik smo obeležili poučno in v dobri družbi naših dragih prijateljev in članov društva na tem bogatem, čudovitem izletu.

Ana Šušmelj

MINISTER MATEJ ARČON PRI SLOVENCIH NA HRVAŠKEM

Minister Matej Arčon

Na Reki, sedežu Zveze slovenskih društev na Hrvaškem, je 27. junija 2022 potekal prvi uradni obisk ministra za Slovence v zamejstvu in po svetu **Mateja Arčona** pri Slovencih na Hrvaškem.

Ministra Arčona sta spremljala državna sekretarka na Uradu Vlade Republike Slovenije v zamejstvu in po svetu **Vesna Humar** in veleposlanik Republike Slovenije na Hrvaškem **Gašper Dovžan**.

Na spoznavnem srečanju so sodelovali predstavniki slovenskih društev na Hrvaškem iz Zagreba, Splita, Reke, Pulja, Umaga, Poreča, Lovrana, Varaždina ...

SKD TRIGLAV SPLIT sta predstavljala predsednik društva **Cveto Šušmelj** in predsednica Izvršnega odbora **Nadežda Eterović**.

Minister Arčon je poudaril, da ministrstvo želi biti aktiven sogovornik in si postaviti jasne cilje za naslednje štiriletno obdobje. "Moja želja in želja moje ekipe je bila predvsem,

da slišimo glas naših Slovenk in Slovencev, ki delujejo na Hrvaškem".

Po uradnem delu srečanja se je druženje nadaljevalo v prijetnem in sproščenem vzdušju ob zanimivih pogovorih. Minister je izrazil veselje ob spoznavnem srečanju in izpostavil vsebinsko bogate pogovore. Zahvalil se je prisotnim za pobude in mnenja, ter naglasil namero, da bo delo v prihodnje zelo konkretno in ciljno naravnano z željo, da se na pobudo in skladno s potrebami slovenske skupnosti natančno opredelijo načrti in koraki za njihovo uresničitev. Pri tem je izrednega pomena prav tvorno in aktivno sodelovanje slovenskih struktur. Ob tej priložnosti je vse povabil k sodelovanju in predstavitvi v okviru projekta Evropska prestolnica kulture, ki bo leta 2025 v Novi Gorici in Gorici.

Poudaril je tudi, da se bo še naprej zavzemal, da Urad zastopa interese Slovenk in Slovencev na ravni vlade, prenese njihove pobude in jih pomaga uresničevati. Eden od pomembnih ciljev, ki jih je minister izpostavil

je, da na prihodnjih lokalnih volitvah, ki bodo naslednje leto, "bistveno povečamo število svetov slovenske manjšine v mestih in občinah - da torej vsi skupaj pritegnemo Slovenke in Slovence, da postanejo še bolj aktivni v okolju v katerem živijo."

Gašper Dovžan, slovenski veleposlanik v Republiki Hrvaški, je povedal, da bo veleposlaništvo svoje aktivnosti usmerjalo v podporo vsem dejavnostim, ki jih organizirajo Slovenci v svojih kulturnih društvih in skupnostih.

Barbara Riman, predsednica Zveze slovenskih društev na Hrvaškem, je izrazila zadovoljstvo nad obiskom ministra Arčona: "Ministra Arčona smo seznanili s trenutnimi problemi in izzivi, s katerimi se soočamo, delili pa smo tudi nekaj idej."

Sestanka se je udeležila tudi poslanka hrvaškega sabora **Barbara Antolič Vupora**.

Spoštovani gospod minister Matej Arčon, Slovenci v Splitu vas z veseljem pričakujemo.

Nadežda Eterović

Udeleženci srečanja z ministrom

21. MEDNARODNA RAZSTAVA ČIPK

Kiskunhalas, Madžarska 2022

21. mednarodni festival - naše čipke

Razstavni pano z našimi čipkami

V madžarskem mestu Kiskunhalas je od 6.5. do 29.5. potekala 21. Mednarodna razstava čipk. Letos je bila njihova država partnerica Hrvaška. Vabilo za sodelovanje v skupini hrvaških čipkarskih centrov so poslali tudi naši čipkarski sekciji, saj že vrsto let delujemo v Splitu.

Povabilu smo se z veseljem odzvali, toda zaradi zasedenosti s pripravo praznovanja 25-letnice delovanja naše klekljarske skupine se na festival nismo odpravili osebno, ampak smo nekaj čipk poslali po pošti. Čipke so

prispele v redu in pravočasno. Pano z našimi čipkami je bil postavljen v osrednjem delu razstave in smo bili z njim zelo zadovoljni.

Direktorica Halas Lace Hause, gospa Eva Szezsine Redei, nam je poslala nekaj fotografij z razstave in panoja z našimi čipkami. Nahajal se je levo od velikega osrednjega plakata festivala. Na njem je otroška obleka in slinček okrašen z idrijsko čipko, čipka „Sveti Duje“, čipka za pladenj-steklenico s kozarcem in še nekaj drugih prtičkov. Zahvalila se nam je za sodelovanje in

zapisala, da so naše čipke s svojo lepoto in kakovostjo obogatile vsebino njihovega festivala.

Halaške čipke so zelo lepe, nežne in drage. Izdelujejo jih z iglo in zelo tanko nitjo, debljine las. V Kiskunhalasu je tudi muzej čipk, ki je zelo znan in priznan. Tam delujejo tudi profesionalne klekljarice, ki jih financira madžarska država, da bi ohranile tradicijo izdelovanja halaške čipke.

Zelo smo veseli njihove pohvale za naše čipke.

Katica Kaštelan

DELAVNICA V ETNOGRAFSKEM MUZEJU SPLIT

V okviru razstave ob 25-letnici delovanja naše Čipkarske sekcije je v Etnografskem muzeju mesta Split 2. junija 2022 potekala delavnica klekljanja idrijske čipke s 1. razredom OŠ

O izdelavi klekljane čipke

Pujanke. Muzejska pedagoginja dr. Vedrana Premuž Đipalo je otrokom predstavila naše izdelke in eksponate v Etnografskem muzeju, nato pa sem jaz izvedla delavnico izdelovanja idrijske čipke.

Nobena od nas, ne učiteljica, ne pedagoginja, ne jaz, nismo pričakovale, da bo otroke klekljanje tako zanimalo. Namesto predvidenih 15-20 minut je delavnica trajala več kot eno uro. Učitelji so komaj ločili otroke od bule in klekljev. Nekaj jih je uspelo dokončati in domov odnesti klekljane zapestnice prijateljstva. Razveselili so se možnosti, da so kaj takega naredili z lastnimi rokami in doma pokazali, česa so se naučili.

Otroci klekljajo

Ne vem, kdo je bil bolj zadovoljen, otroci ali medve z gospo Vedrano.

Katica Kaštelan

UMIJEĆE, KOJE DANAS NEMINOVNO ODUMIRE

O izjemno obiskani razstavi ob 25. obletnici Klekljane čipke v Splitu v prostorih Etnografskega muzeja Split, je pohvalno opisal ravnatelj muzeja Silvio Braica, ki je zaradi velikega interesa obiskovalcev razstavo podaljšal kar na dva meseca.

Prvi susret sa Slovenskim kulturnim društvom Triglav bio je 2006. godine na izložbi „Idrijska čipka“ koja se održala u novim prostorima Etnografskog muzeja Split u Severovoj ulici. Bila je to ujedno i prva izložba u novome prostoru Muzeja.

Šesnaest godina nakon one prve, 2022. godine organizirana je nova

izložba, povodom 30 godina djelovanja Slovenskog kulturnog društva Triglav i 25 godina djelovanja čipkarske sekcije SKD Triglav pod nazivom „Čipka na batiće / Klekljana čipka“, koja je trajala od 5. svibnja do 8. srpnja 2022, odnosno do početka turističke sezone. Izložbu je u tome vremenu posjetilo i razgledalo cca 2450 posjetitelja.

Izložba je pokrila razdoblje Sudamje i početak ljeta, pa su gosti muzeja bili kako domaći tako i strani. Izložba je zauzela cijeli izložbeni dio prizemlja muzeja, ispunjavajući svojim bojama i oblicima zidove i vitrine. Ne može se

reći što je ljepše – kada je čipka bijela ili u boji. Posebna vrijednost izložbe dali su materijali i alati kojima se idrijska čipka izrađuje. Tu se moglo vidjeti od kojih materijala je čipka izrađena i s kakvim pomagalima.

Gosti muzeja su vrlo zainteresirano popratili izložbu, jer je na vrlo informativan način prikazala jedno umijeće, koje danas neminovno odumire. Srećom, u Sloveniji ali i u Splitu postoji veliki broj ljudi koji vole idrijsku čipku i bore se da ona ostane na životu.

Silvio Braica
ravnatelj Etnografskega muzeja Split

40. FESTIVAL IDRIJSKE ČIPKE

Po treh letih premora zaradi koronavirusa smo ponovno odpotovali na Festival idrijske čipke. Veselili smo se ga, saj je bila to prilika, da poleg udeležbe na festivalu in razstave naših čipk spet vidimo naše drage prijatelje.

Z idrijskim županom g. Tomažem Vencijem

Organizatorji, Zavod za turizem Idrija, Mestni muzej Idrija, Čipkarska šola Idrija in Društvo klekljaric idrijske čipke, so poskrbeli za bogat program, za okoli 50 različnih festivalskih dogodkov. Poleg številnih razstav čipk si je bilo mogoče ogledati razstavo »Zapisano v skalah« v Centru za obiskovalce Geoparka Idrija, ŽIVO SREBRO DOŽIVETJE, Antonijev rov, Topilnico Hg, VR-izkušnjo

rotacijske peči, KRAJEVNI MUZEJ IDRIJA. : Tehnični oddelek muzeja v Frančiškinem jašku, Idrijski kamšt, ogled rudarske kočice, ogled stalnih razstav v mestu Gewerkenegg, Sejem domače in umetnostne obrti ter tržnica domačih OPG, delavnice tkalstva, suhega polstenja in izdelovanje idrijskih žlikrofov, tekmovanje v klekljanju za priznanje Ivanke Ferjančič in razdelitev priznanj, veliko skupno druženje klekljaric, ki so v času korone sodelovale na natečajih ČIPKA KOLAŽ, številne delavnice in predstave za otroke na temo idrijske čipke, podelitev certifikatov in oznak porekla zaklada Idrijske čipke ter nastopi plesnih in glasbenih skupin do poznih nočnih ur. Prav za vsakega se je nekaj našlo.

V Idriji so na različnih lokacijah odprli 16 razstav, povezanih s čipko. V gradu Gewerkenegg je bila osrednja razstava »Izklekljani« študentk Oddelka za oblikovanje tekstila Naravoslovnotehniške fakultete v Ljubljani in eksperimentalne skupine klekljaric Čipkarske šole Idrija, ter dve razstavi multimedijske umetnice

Eve Petrič »Kolektivna kronika vrtnica v vračanju domov« v cerkvi sv. Jožefa Delavca in »Varovalni voz« v Mestnem muzeju v gradu Gewerkenegg.

Idrijski ris - mednarodni natečaj za izdelavo idrijske čipke, replike stare lepoglavke čipke po vzorcih Danice Bressler, »Glas-steklene zgodbe iz Žirov« in naša razstava »O, morje«. So bile v galeriji »Magazin«.

Postavljanje razstave

Milica, Augustin in jaz na Pelješkem mostu

V Čipkarski šoli Idrija je na ogled stalna razstava »Poglej, kaj znam«, ki prikazuje, kaj so naredili otroci, ki jo obiskujejo.

Kolekcija zlatega nakita Venera Bojane Kovačič Zemlić, po vzoru idrijske čipke, je na ogled v gradu Kendovo.

»Andrine pesmi v čipki« – čudovite čipke, izdelane po načrtih Andreja Jereba, so na ogled do 31. avgusta v Domu upokojencev Idrija, v Mestnem muzeju na gradu Gewenkeregg sta na ogled stalna razstava »Idrijska čipka, z nitjo pisana zgodovina« a »Naslikane čipkarske zgodbe« v galeriji Sv. Barbara v Idriji.

Razstava "Poglej, kaj znam"

Idrijske klekljarice so po mestu predstavljale način izdelave idrijske čipke.

Dogodkov je bilo toliko, da si vseh ni bilo mogoče ogledati. Galerija "Magazin", kjer smo razstavljale tudi naše ribe, morske živali in slike s čipko na temo "Morje", je bila zelo dobro obiskana in komentarji več kot odlični. V galeriji so bile postavljene štiri razstave, ki pa so barvno in postavitveno usklajene, tako da je celoten prostor izžareval uglajenost in harmonijo, kar so obiskovalci poudarjali. Naše čipke so izstopale po motivu, barvi in vrsti sukanca, a Milica, Avguštin in jaz smo se potrudili, da smo se vklopili v interior.

Vedno so me navduševali otroci s svojimi deli in tako je bilo tudi tokrat. Pripravili so predstavo, v kateri so sami poslikali drevo iz katerega so pogrnale čipke kot sadje na drevesu, čudovite pa so čipke, ki so jih izdelale v lanskem šolskem letu v čipkarski šoli.

Krona njihovega dela je bilo tekmovanje v otroški kategoriji za priznanje Ivanke Ferjančič. To morate videti v živo, ponosa in navdušenja okrog 180 otrok iz vse Slovenije med 6. in 15. letom starosti se ne da opisati, preprosto veličastno. Za najmlajšo klekljarico ne vem imena, a bi jo rada spoznala in se ji zahvalila za čudovit prizor in izkušnjo na tekmovanju. V

Otroška povorka za tekmovanje

Razstava Andrine sanje

veliko veselje mi je bilo tudi druženje s klekljaricami iz vse Slovenije, ki so sodelovale na natečaju »Čipkarski kolaž«, ki ga je v letih 2020 in 2021 organiziralo Društvo klekljaric idrijske čipke. Tisto nedeljo sem imel priložnost nekatere od njih spoznati v živo.

Nepogrešljiv del festivalskega doživljanja so bili idrijski žlikrofi, ki so tako kot idrijska čipka priznani pri Unescu kot nesnovna kulturna dediščina Slovenije. Gospa Valerija Božič, direktorica Zavoda za turizem Idrija, nas je zvečer popeljala na kmetijo v Spodnjo Idrijo, kjer za sladico pripravljajo žlikrofe, tudi v sladki različici. Dan prej so nam v Kendovem gradu, hotelu s petimi zvezdicami, ob odprtju razstave zlatega nakita po motivih idrijske čipke postregli s starimi idrijskimi jedmi, s smukavcem - juho, ki so jo jedli rudarji, klasično slovensko oziroma idrijsko specialiteto bakalco z idrijskimi žlikrofi ter za sladico štruklje s smetano. Žličnike iz črne in bele čokolade sem poskusila leta 2019 v restavraciji "Barbara" v Idriji in ne morem reči, katera mi je bolj všeč, sladka ali slana različica.

Prihod v Idrijo po treh letih je bil res v veliko veselje vsem trem. Obenem je bilo glede na nenehno dežurstvo na razstavi in leta, ki jih nosimo na plečih, zelo naporno, a se ne pritožujemo, veselje je bilo veliko večje.

Besedilo: Katica Kaštelan

Foto: Avguštin Kaštelan

MEDNARODNI DAN ČIPKE

Na 30. kongresu OIDFA leta 2012 v Caenu, v Franciji, je sprejeta odločitev, da se vsako leto 24. junija obeležuje svetovni dan klekljaric. Ta dan se klekljarice fotografirajo med klekljanjem doma, v družbi, v mestu, na morju ali kjer koli želijo, same ali v skupini, fotografije pa pošljejo na FB stran organizacije. Takrat smo se po naključju znašli v Caenu in se z navdušenjem pridružili tej akciji ter s to dejavnostjo nadaljevali vsa ta leta.

Tega nam ni preprečila niti korona. Letos je ravno tiste dni potekal festival na Pagu in ker sem bila tam jaz edina od naših klekljaric, je nastala fotografija in bila poslana. Pomembno nam je bilo sodelovati tudi v tako okrnjeni sestavi. Veseli smo nešteti pozdravov z vseh celin našega planeta, prav tako pa pozdravljamo vse klekljarice, ki so poslale svoje fotografije.

Katica Kaštelan

11. MEDNARODNI FESTIVAL ČIPKE PAG 2022

Konec junija je rezerviran za festival paške čipke. Turistom, ki prihajajo z vsega sveta ti počitniški dnevi veliko pomenijo, prav tako pa tudi organizatorjem saj povečajo obisk klekljarskega festivala.

Letošnji 11. mednarodni festival paške čipke je potekal od 23. do 26. junija.

Po 3-letnem premoru zaradi korona virusa so iz previdnosti k sodelovanju povabili manjše število razstavljalcev. Sodelovale so klekljarice iz Bolgarije, Madžarske, Poljske, Slovaške, Slovenije in Hrvaške. Država partnerica je bila Madžarska. Iz Hrvaške so bile povabljenе klekljarice iz Sikirevcev in naša sekcija, iz Slovenije so gostovale čipkarice iz Železnikov.

Gostitelji so razstave za festival postavili v Galeriji paške čipke, v cerkvi Marijinega vnebovzetja, benediktinskem samostanu in cerkvi sv. Jurija.

Festival so uradno odprli paški župan, predsednica društva paških klekljaric in madžarski veleposlanik na Hrvaškem, nato pa je v atriju Knežjega dvora potekal sprejem.

Madžarski veleposlanik si je skrbno ogledal vse razstave. Zelo navdušen je bil nad mojo informacijo, da imamo istočasno razstavo v znanem čipkarskem centru v Kiskunhalasu, na Madžarskem, pa je prav zato naši čipki posvetil posebno pozornost.

Obiskovalcev je bilo veliko in to nas veseli, saj je v zadnjih letih nekako

Snemanje za TV

upadlo zanimanje za učenje klekljanja nasploh in za obisk razstav. Internet in mobilne aplikacije so zatrlje željo mladih po učenju klekljanja. Večina preživlja svoj čas v virtualnem a ne v resničnem svetu. Vsi srčno upamo, da bodo tovrstni festivali vzbudili zanimanje za ročno delo in da bodo otroci povrnili zaupanje v nas.

Katica Kaštelan

Odpiranje festivala

Postavljanje razstave in pritrdjevanje izdelkov na podlago

AL LEPŠE OD SOČE BILO NI NOBENE

Likovna delavnica na Mostu na Soči 5.6. - 10.6.2022

Nepozabno, odlično organizirano. Hvala Dea za vsa zanimiva vodenja, hvala Dare za organizacijo celotnega bivanja in hvala vsem, ki ste mi to omogočili.

Vsako jutro po zajtrku ob 8. uri slikamo ob Soči v Vodni hiši. Vsako popol-

Most na Soči

dne gremo na izlete v lepe in zanimive kraje. Čudovito druženje, kot da se poznamo že od zdavnaj. Letos sem se želela ukvarjati z akrilom, brez predznanja, a z veliko volje. Učila sem se na svojih napakah, vsak nov poskus brez napake iz prejšnjega poskusa. Zelo koristno to rahlo napredovanje iz nič. Po tej delavnici sem si zadala nalogo, da se bom z akrilom ukvarjala še celo leto, z inštrukcijami in brez

Razstavljeni izdelki

Javorca

njih, o akrilu si moram za novo delavnico pridobiti veliko novih izkušenj.

Most na Soči je velik navdih, skupno delo, druženje, lepi in zanimivi kraji, ki smo si jih ogledali: Modrejce - vasica kilometer stran od Vodne hiše, kjer smo slikali, Tolmin - kjer smo bili na Irenini razstavi, Javorca - s cerkvijo Svetega Duha, ki so jo zgradili vojaki v 1. svetovni vojni in v njej iskali zavetje pred okoliško grozo. Cerkev je globok

spomin na številne vojake, padle na teh tleh.

Mi smo se odpeljali na kosilo na kmetijo v Širokem in iz teh višin smo zrlili na vrhove visokih Tolminsko-Bohinjskih gora, Krnskega pogorja in na Šentviško planoto. Za spomin nas je s tiste višine obkrožene s še višjimi višinami slikal Dare.

Dada Šantić

Udeleženske delavnice Stanka, Maja, Dada, Vlasta, Irena, Dea, Radmila

MALI DEČEK

"Danes bomo risali," je oznanila učiteljica.

"Krasno," je pomislil majhen deček. "Zelo rad rišem. Naredim lahko avtomobile in tovornjake in konje in ribe in ..."

Toda učiteljica je rekla: "Čakaj! Danes bomo risali rože."

"Krasno," je pomislil deček. "Zelo rad rišem rože." In začel je risati rože vseh vrst in barv.

Toda učiteljica je rekla: "Čakaj! Pokazala ti bom kako!"

Narisala je rdečo rožo z zelenim stebлом. Deček je pomislil, da so njegove rože lepše, toda obrnil je list in narisal rdečo rožo z zelenim stebлом, in učiteljica ga je pohvalila.

"Danes se bomo igrali z glino," je oznanila učiteljica.

"Krasno," je pomislil deček. "Zelo rad oblikujem glino. Naredim lahko avtomobile in slone in hiše in ptice ..."

Toda učiteljica je rekla: "Danes bomo delali posodice."

"Krasno," je pomislil deček. "Prav dobre posodice znam narediti," in začel je izdelovati posodice vseh oblik in velikosti.

Toda učiteljica je rekla: "Čakaj! Pokazala ti bom kako." In učiteljica je naredila globoko posodo iz gline. Deček je pogledal posodice, ki jih je izoblikoval in pomislil, da so boljše od učiteljicinih. Toda zmečkal jih je v dlaneh in naredil globoko posodo, in učiteljica ga je pohvalila.

Nato je deček odšel na drugo šolo.

"Danes bomo risali," je oznanila nova učiteljica. Razdelila je papir in svinčnike in mali deček je čakal. Toda učiteljica ni rekla nič. Le hodila je gor in dol po razredu. Ko je prišla do majhnega dečka, ga je vprašala: "Ti ne boš nič narisal?"

"Bom," je rekel majhen deček. "Kaj bomo pa risali?"

"Ne vem, dokler ne narišeš," je rekla učiteljica.

"Kako naj narišem?" je vprašal majhen deček.

"No, kakor hočeš," je rekla učiteljica.

"In s katerokoli barvo?" je vprašal majhen deček.

"S katerokoli barvo," je dejala učiteljica. "Če bi vsi narisali enako sliko in uporabili enake barve, kako naj bi potem vedela, kdo je kaj narisal in čigava je risba?"

"Ne vem," je rekel majhen deček. Nato je vzel barvice in začel risati rdečo rožo z zelenim stebлом.

Helen E. Buckley

Tudi v majhni glavici je čudovit in raznolik svet. Morda, kaj morda, ravno zato - še toliko bolj...

Ali nismo mi vsi pedagogi - predvsem samemu sebi?! In če smo samemu sebi „slab“ pedagog brez empatije, širokega pogleda na svet, humorja, domišljije, ustvarjalnosti, znanja - kako bomo lahko drugim pomagali postati boljši človek, boljši otrok?

Priredila V.H.

**NAREDILI SKEN 130000 LET
STAREMU KRAPINSKEMU
PRAČLOVEKU**

**...AJOJ, KDAJ SE JE PA TO
ON NAROČIL?**

OH, LETA,
LETA....
ČE ME KDO
VPRAŠA KAJ
PIJEM SPLOH NE
VEM ALI MISLI NA
ALKOHOL ALI NA
ZDRAVILA

**SE VAM KDAJ ŽE V NAPREJ
DOZDEVA DA BOSTE IMELI
SLAB DAN?**

**NE SEKIRAJTE SE!
POMISLITE NA
SMREKE - TE IMAJO ŽE
CELO ŽIVLJENJE SMOLO!**

MISEL DNEVA:
V življenju je
pomembno
RAVNOTEŽJE... bolj
ti je RAVNO
manj ti je TEŽJE...

**KAKO PRAVILNO
NAMAZETE
MOŽA NA PLAŽI!**

ZAKLJUČEK ŠOLSKEGA LETA - dogodek posvečen tudi dnevu državnosti RS

Vtorek, 21. junija smo zaključili še eno šolsko leto, leto 2021/22, ki je na srečo bilo bogatejše kot pretekli dve, zaznamovani s korono.

Naša dolgoletna druženja, srečanja, skupna učenja, zanimiva potovanja po deželi, nastopi, proslave so nas trdno povezali. Spontane in zanimive učne ure so nas na krilih prelepe slovenščine vodile v rodne kraje dežele Slovenije, mnogim obujale spomine na v njej preživete čase, mnogim utrjevale korenine, mnogim ponudile nova znanja o jeziku, o slovenščini, primerjanja s hrvaščino, pa tudi angleščino.

Vsem udeležencem dopolnilnega pouka so podeljena Potrdila o obisku pouka, obenem pa tudi Priznanja tistim, ki se s slovenščino družijo že kar 30 let.

Posebno Pohvalo sta za pridno delo in uspešen nastop pred predsednikom Pahorjem in publiko na Reki sprejela Duje Domljanović in Danira Brkljača, pa tudi avtor skeča Mauro Turić.

Priložnostni program ob prihajajočem dnevu državnosti sta obogatili solopevka Marija Kristina Tomić ob spremljavi pianistke Cecilije Grdadolnik, vsi skupaj pa smo z njima občuteno zapeli Dan ljubezni.

Poetičnost sta nam s svojimi pesmi podarili Ana Šušmelj in Vera Raguž.

Danči in Duje sta zares zaslužila Pohvalo

Marija Kristina Tomić ob spremljavi Cecilije Grdadolnik

Letošnji trenutki ob zaključku so bili zame posebno emotivni, saj sem bila v velikem precepu, v razmišljanju, pred odločitvijo, da po tako dolgih letih preneham s poučevanjem in svoje poslanstvo prepustim neki novi, mladi učiteljici, polni novih idej in energije.

Morda pa še to leto z mojimi, k srcu priraslimi učenci.

Vera Hrga

Poezija z Vero

in Ano

DOPOLNILNI POUK SLOVENŠČINE V SPLITU

Dopolnilni pouk slovenščine v Splitu poteka že dolgih 30 let.

Financira in organizira ga Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport RS, v sodelovanju z Zavodom RS za šolstvo, ki nudi strokovno podporo. Izvaja ga vsa ta leta učiteljica Vera Hrga.

Cilj dopolnilnega pouka je ohranjanje in razvijanje slovenščine pri Slovencih po svetu, krepitev njihove slovenske identitete, pripadnosti slovenskemu narodu in ohranjanje stikov z matično domovino.

Pouk je namenjen otrokom, mladostnikom in odraslim. Odvija se v učilnici, v prostorih SKD Triglav Split. Za vse udeležence je prostovoljen in brezplačen.

Vsi, ki ste na kakršenkoli način povezani s Slovenijo, imate slovenske korenine, želite obnoviti, se naučiti slovenščine in se srečevati s kulturo prelepe Slovenije ste vljudno vabljeni, da se priključite kateri od skupin dopolnilnega pouka.

O pričetku pouka in urniku boste pravočasno obveščeni.

18. VSESLOVENSKO SREČANJE

Prav tako kot lani sem se tudi letos veselila srečanju slovenskih društev na Hrvaškem v gozdnem parku Golubinjak v Gorskem kotarju. Ker se dobro poznam in vem, da bi se prav lahko zgodilo, da bom zaspala, sploh nisem šla v posteljo temveč sem čakala, da bo ura pol štirih, ko bom šla od doma. Že od nekdaj mi je bilo lažje čuti vso noč kot pa vstati ob zgodnji uri.

Ko smo prišli na cilj, je bilo tam zbranih že veliko naših rojakov. Ker so korona omejitve za zdaj mimo, smo se veselo in sproščeno objemali in rokovali. Ali je kdo sproti pobral kakšen virus, za zdaj še ni podatkov.

Program se je začel prav kmalu po našem prihodu. Udeleženci smo bili iz vseh slovenskih društev razen iz Osijeka in Poreča, bilo nas je 340, presenetilo pa me je kar precejšnje število otrok. Zelo smo bili veseli, ko smo zopet videli starega prijatelja **Rudija Merljaka**, bil pa je tam tudi veleposlanik **Gašper Dovžan** z družino. Pozdravni govor je imela predsednica društev **Barbara Riman**.

Vse prisotne je pristrčno pozdravil novi veleposlanik RS na Hrvaškem Gašper Dovžan

Po podelitvi bonov za kosilo in pijačo ter okrepčilu s čokoladnim rogljičkom in kavico smo se odpravili na različne dejavnosti. Program je bil zelo pester. Na izbiro smo imeli ogled **jame Lokvarka**, kamor je šla največja skupina.

Lokvarka

Druga velika skupina se je odločila za gozdno pot do **Ledene jame**. Pot vodi skozi čudovit gozd, večinoma navkreber (kar je prednost pri povratku, saj gre tokrat predvsem navzdol), do nenavadnega podolgovatega vhoda v globini vrtače. Pot je ozka, vendar zložna, na nevarnejših delih so postavljeni ročaji, da se človek oprime, če mu slučajno spodrsne noga na kamnih, ki oblikujejo svojevrstne stopnice. Na vsakem koraku kakšna lepa cvetlica, stari panj, podrto drevo, nenavaden previs ali prehod med visokimi stenami gore.

Novost sta bili letos dve delavnici: **zdravilna zelišča** in **likovna**

Ledena jama

delavnica, lahko pa smo se udeležili tudi **yoge, telovadbe** ali **balinanja**.

Vera Raguž je takole opisala svoje doživetje:

„Radostni smo se v pričakovanju ponovnega veselega druženja odpravili iz Splita proti gozdnemu parku Golubinjak. Navdušeno smo se ozirali naokoli, uživali ob zvokih glasbe, poslušali pozdravni govor, potem pa se odpravili proti izbranim aktivnostim. Približno 20 se nas je odločilo za delavnico zdravilnih zelišč. Odpravili smo se skozi lepo dišeče zelenilo za našo voditeljico. Narava nas je obdabila s številnimi zdravilnimi rastlinami, nekatere znane a nekatere pa ne.

Zdravilna zelišča

Yoga

Veliko smo videli, slišali in se naučili, na primer o rmanu, koprivi, gorski meti, praproti, baldrijanu, redkvici, radiču, borovih vršičkih in mnogih drugih bilkah. Vrnili smo se s pljuči, polnimi kisika in vonja po gozdu, zadovoljni z izkušnjo.

Nekateri so se udeležili yoge, o čemer piše Paula Stamenov:

„Prelepo druženje na izletišču Golubinjak s Slovenci iz cele Hrvaške je bilo izpolnjeno tudi z delavnico yoge, ki ga je vodila trenerka yoge **Smiljana Kvesić** iz Gorskega kotarja. Uspela nam je v kratkem času prenesti del svojega znanja in izkušenj, mi pa smo uživali v prelepi naravi, se sprostiti, nasmejati in se tudi nekaj naučili. Zaželeli smo si, da ta lep dan traja čim dalje...“

Zanimiva in posebna je bila letošnja likovna delavnica, ki jo je vodila podpredsednica društva France Prešeren v Lokvah in voditeljica likovne skupine v slovenskem društvu Bazovica. **Tihana Karlović**. V njej je sodelovalo kar največ otrok.

Po dopoldanskih aktivnostih je sledilo kosilo. Lahko smo izbirali med

fižolom s klobaso in golažem s polento. Ves čas pa so veselo igrali muzikanti ansambla **Potep**, malo ocenili naša leta in tako opletli po rock&rollu, da smo se hitro zavrteli.

Ko se je na oder postavila **Tanja Baletić Cizej** iz dubrovniškega društva Lipa, smo hitro prisluhnili, saj nismo želeli, da nam uide kakšna njena duhovitost. Ni nas razočarala. Pripravila je „Igre brez meja“: tek z napihnjenimi baloni med nogami, hoja na hoduljah (reciklirane igrače narejene iz plastičnih rožnikov z vrvmi s katerimi je bilo treba krmariiti z nogami), bingl (ha, le kaj je to? To so hulahopke, katerih hlačke in ena nogavica se nataknejo na glavo, v drugi nogavici pa je limona, s katero je treba prevrniti steklenico vode; seveda morajo roke biti ves čas za hrbtom). Zadnja naloga pa je bilo potegovanje vrvi. Vsi smo se čudovito zabavali, točke so pravzaprav seštevali samo sodniki. Bilo je napeto do samega konca, saj je prišlo celo do pripetavanja. Zmagali so domačini z Reke (psst: zagotovo so kot organizatorji imeli priprave že kar nekaj tednov prej).

Po končanem programu smo se odpeljali v Ravno goro na večerjo in spanje. Tisti golaž v gozdu je bil kar dober, ko pa sem za večerjo zopet dobila golaž (tokrat s krompirjem), sem že malo vihala nos. In to bi se kar dalo prenesti, če nam naslednji dan ne bi bili zopet servirali golaž s polento. Če bi bila hudobna, bi rekla, da smo s srečanja odnesli golaž, kar ga je ostalo v hotel in so ga tam samo pogreli. Ker pa nisem tako nesramna, sem raje spremenila jedilnik: prvi obrok je bil golaž s polento, drugi govedina v omaki s krompirjem, tretji pa goveji ragu z žganci.

Nedeljsko dopoldne smo preživeali v parku Risnjak, kjer nas je vodička popeljala po učni stezi skozi gozd in preko travnikov, nakar smo si ogledali edukativen film o risu, se veliko nahodili in predvsem uživali.

Park Risnjak

Tudi tokrat so nas varno vozili naši znani vozniki iz Perla toursa, vodila pa nas je nova vodička Tonkica, zabavna, simpatična, pripovedovala je z ravno pravšnjo mero.

Ana Matusinović

Likovna delavnica

Park Risnjak

KAJ JE OKSIMORON OZ. BISTROUMNI NESMISEL?

To je besedna figura, ki združuje dva izključujoča se pojma, kot je na primer 'pametna budala'.

Take izraze kar pogosto uporabljamo: edina izbira; navidezna resničnost; originalna kopija; plačani prostovoljci; živi mrlič; javna tajna; malo preveč; napol končano;

napol mrtev; strašno zabaven; grozno smešen; črno zlato; stare novice; tekoči plin; steklena volna; hiti počasi; Molk največ pove.

Oksimoroni so priljubljeni tudi med pesniki in pisatelji. Znan je npr. Prešernov: ... molčé trobental bo ... (Memento mori).

DESET AFORIZMOV

Kdor ne dela, naj vsaj jé.

Iskal je resnico in se je izgubil.

Kdor zgodaj vstaja, ves dan zeha.

Kdor pri nas laže, mu je dosti laže.

Kdor drugemu jamo koplje, potrebuje kramp in lopato.

Če želiš imeti pravega in iskrenega prijatelja, si kupi psa!

Da ne bi vrgli puške v koruzo, že nekaj let ne sejemo koruze.

Vsak naj pometa pred svojim pragom, smeti pa vrže pred sosedov prag!

Vsak je svoje sreče kovač; za nesrečo pa ne skrbite, zanjo poskrbijo drugi.

Da štoklja prinese otroka, bi človek še razumel, da pa pajek lahko odnese avto?

Rada Lečič

Slovenija	Hrvaška
Sončnično olje (1 liter) 16 kun (2,13 evra)	19,99 kune (2,66 evra)
Moka (1 kilogram) 5 kun (0,67 evra)	7,29 kune (0,97 evra)
Sladkor 6,70 kune (0,89)	9,99 kune (1,33 evra)
Trajno mleko (1 liter) 6 kun (0,80 evra)	8,99 kune (1,2 evra)
Riž (1 kilogram) 7,60 kune (1,01 evra)	9,99 kune (1,33 evra)
Jogurt 1,80 kune (0,24 evra)	2,49 kune (0,33 evra)
Juha v vrečki 3,80 kune (0,51 evra)	7,99 kune (1,06 evra)
Konzerva tune 10,46 kune (1,39 evra)	11,99 kune (1,6 evra)
Toast 5,10 kune (0,68 evra)	9,49 kune (1,26 evra)
Čokolada z lešniki (300 gramov) 21,76 kune (2,9 evra)	24,99 kune (3,33 evra)
Čokoladni puding 2,10 kune (0,28 evra)	3,99 kune (0,53 evra)
Breskvini sok (1 liter) 3,70 kune (0,49 evra)	8,59 kune (1,14 evra)
Turška kava (500 gramov) 32 kun (4,27 evra)	34,99 kune (4,66 evra)
Špageti 8,20 kune (1,09 evra)	7,99 kune (1,06 evra)
Konzerva graha (800 gramov) 7,50 kune (1 evro)	11,99 kune (1,6 evra)
Jetrna pašteta (4 komadi) 24,80 kune (3,31 evra)	25,49 kune (3,4 evra)
Jajca (10 komadom) 12 kun (1,6 evra)	16,49 kune (2,2 evra)
Toaletni papir (10 roljic 3-slojnega) 17,24 kune (2,3 evra)	26,99 kune (3,6 evra)
Hrana za pse (3 kilograme) 29,30 kune (3,91 evra)	47,99 kune (6,4 evra)
Pelati 3,50 kune (0,47 evra)	4,99 kune (0,67 evra)

Da malo primerjamo cene na Hrvaškem in v Sloveniji. Presenetljivo kako je inflacija v Sloveniji vendarle manjša, a plače, pokojnine občutno večje... 2+4

NE ZAMUDITI

Ko pomislim na nas
Dobra stran vedno prevlada.
Prevzame me trenutek slabosti
Zato si predstavljam
Da ima vsaka sila svojo mejo.
Tanka meja med sovraštvom in
ljubeznijo
Nenadoma odpre
Tok mirne reke,
Ki mirno teče
Vse do naslednje ovire
Daje videz možne sreče.
Je dovolj miren da teče
Ko potuje po odprtem morju,
Ne da bi zbudil zarjo
Ali pogumno skočil
Brez brzic, brez temne noči.
Torej se s tem sooči
Z drugo stranjo svoje narave
Uporniške, nabrekle
Nenadzorovane želje,
Pustolovske teme
Da dokler traja življenje
Ni časa za spanje.
Na skrivaj čaka da nekdo drug
Doseže vse tvoje večje in manjše
Prvinske potrebe in sanje.

Ana Šušmelj

Zapustil nas je dolgoletni član društva

IVO JELASKA

1931 - 2022

Naj počiva v miru!
Družini iskreno sožalje.

NEKAJ SPOMINOV NA ŽIVLJENJE V SLOVENIJI

Bilo je januarja davnega leta 1975, ko je mlada dalmatinska punca, po končani fakulteti v Splitu, začela službovati v Iskri v Ljubljani. Zapustila je družino z načelnim namenom preživeti leto ali dve v »tujini«. »Da se malo osamosvojiš in se lahko vrneš kadarkoli. Si še mlada in celo življenje je pred tabo« ji je povedal oče ob tej odločitvi. Tako se je začela pot, ki se je, z vrnitvijo v Split, končala po »kratkih« 45 letih!

Podnajemniško stanovanje v Rožni dolini je bilo še kar daleč od Iskre v Stegnah, ampak hitro se je ponudil sodelavec iz Rožne doline in jo je vsak dan, ob zgodnjih jutranjih urah, peljal v službo in nazaj domov. Tako se je začel topli sprejem v novo socialno okolje. Takoj je začutila, da je dobrodošla, da ji bodo pomagali z nasveti in konkretnimi dejanji. Enako se je nadaljevalo, ko ji je vodstvo podjetja predlagalo, da nadaljuje svojo profesionalno pot v Razvojnem Institutu Iskre, na Viču. Kmalu so ji dodelili tudi kadrovske stanovanje in je zelo hitro imela »svojo streho nad glavo«.

Vsi, ki poznate Ljubljano veste, da ob progi v Rožni dolini rastejo velika in lepa drevesa kostanjev. In tako sta enkrat ob sprehodu s prijateljico pobirale lepe, debele kostanje pod temi drevesi in jih doma spekle. O razočaranju, ko sta jih ugriznile ni mogoče govoriti, ta dogodek pa je sprožil veliko smeha med slovenskimi prijatelji, ker puncici nista vedeli, da tovrstni kostanji niso užitni, samo lepi.

Ob dobrem delovnem vzdušju v službi se je zgodilo tudi to, da je ta mlada punca enkrat zamudila v službo. Na hodniku sta se srečala s šefom, ki je poleg pozdrava dodal »o, danes ste pa zgodna!«. Punca, ki je bila šele na začetku s tečajem slovenščine, misleč, da ji šef daje kompliment (kar nikakor ni bilo ne v navadi in ne primereno) je vsa zmedena in rdeča v obraz, plaho odgovorila: »Kot vsak dan«.

Dolgo je še upala, da šef ni vedel, da ga je dejansko narobe razumela!

V drugi polovici 70-ih let prejšnjega stoletja je veliko kolegic in kolegov s splitske elektro-fakultete poiskalo in dobilo zaposlitev v Iskri ali pa v nekaterih drugih institucijah v Sloveniji. Med njimi je bila tudi kolegica, ki je po uspešno opravljenem pogovoru za službo odšla na zaslužen kavo. Ko jo je natakar vprašal: »Ali s smetano?«, je hitro odgovorila: »Ništa, ništa vi ne smetate, samo vi dajte!«. Tovrstnih »jezikovnih zgodbic« pa je bilo nešteto! Leta po teh dogodkih še vedno smeh na svoj račun!

Čas in leta so minevala, v službenem in privatnem življenju so se dogajale zanimive in nepozabne zadeve. Vse se je počasi nadgrajevalo z novimi spoznanji in doživetji – prvo službeno potovanje v Pariz, po tem pa v Budimpešto, Firence, kongresi, javni nastopi s predavanji iz njenih strokovnih področji, spoznavanje velikih in obenem skromnih ljudi iz bivše in gotovo iz vseh evropskih držav. Bil je užitek dograjevati svoje znanje in strokovnost, obenem pa sprejemati odgovornost v, takrat bolj moškemu svetu iz področja elektronike.

Nepozabna so prva leta življenja v Sloveniji, ko je odkrivala prečudovit planinski svet in se je učila in naučila smučati. Imela je srečo, da je v svoji družbi imela kar nekaj smučarskih instruktorjev, ki so jo naučili tehnike smučanja. Govorili so ji, da je pomembna tehnika in ne hitrost tako, da bo lahko varno smučala celo življenje. Sledila so »weekend smučanja« na Kravcu, Veliki planini, Kranjski Gori, Starem vrhu, ... , zimski dopusti pa na francoskih, italijanskih in avstrijskih smučiščih. Kakšen užitek in občutek svobode je bil to! Kot posebej izizzivalni dogodek pa je vsekakor bil turni smuk za Cmirom, ko je v drugi sezoni svojega smučanja, s vso smučarsko opremo na hrbtu, po šestih

urah naporne hoje prišla do koč na Kredarici in se naslednje jutro pogumno ter srečno odsmučala v dolino. Bilo je to v začetku junija, ko se tradicionalno izvaja ta smuk.

Hitro, prehitro so prišla 90-ta in razpad skupne države, kakor tudi spremembe v državah vzhodne Evrope. To je za številna podjetja v Sloveniji pomenilo izgubo trgov na katera so tradicionalno bili vezani in na njih zelo uveljavljeni. Posledično, to se je zgodilo tudi z Iskrinimi podjetji in je naša, ne več »deklica« poiskala novo službo. Dobila jo je v, takrat že samostojni državi Sloveniji, v Ministrstvu za

znanost in tehnologijo, kasneje pa, v Ministrstvu za gospodarski razvoj in tehnologijo. To so bili novi izzivi in naloga oziroma odgovornost za našo »gospo iz Dalmacije«. Ona se je ukvarjala s področjem, ki se je nanašalo na prost pretok blaga med državami članicami EU. Takrat se je tudi začela priprava nove slovenske zakonodaje, usklajene z EU zahtevami (direktivami), priprava laboratorijev in certifikacijskih organov in organov (akreditacijski organi) za ugotavljanje njihove usposobljenosti (vse to je imelo naziv »tehnična infrastruktura«). Posledično je to pomenilo, da bi rezultati tovrstnih preskusov in potrdil o usklajenosti proizvodov z zakonskimi zahtevami, izdani v RS, veljali na celotnem območju Evropskega gospodarskega prostora. Slovenija je uspešno zaključila pogajanja za članstvo v EU in se je vedelo, da bo RS postala članica 1. maja 2004.

Obdobju priprav za članstvo je sledil ponujeni odhod v Bruselj, v Stalno predstavništvo Slovenije pri EU. V tej vlogi je v obdobju 2003 do 2008 sodelovala in zastopala Republiko Slovenijo v Svetu EU in vodila vse sestanke Sveta iz »svojega« področja v času prvega predsedovanja Slovenije v EU od januarja do konca junija leta 2008. To je bilo nepozabno, odgovorno in dinamično obdobje. Poleg uradnega in strokovnega sodelovanja s predstavniki vseh držav članic EU, so se dogajala tudi mnoga službena in privatna druženja v njihovih stano-
vanjih kakor tudi na izletih v državah,

katere so v posameznem obdobju predsedovale Svetu EU. Nekatera prijateljstva z Italijani, Švedi, Nizozemci, Finci, Francozi,... so se obdržala vse do danes.

Z začetkom službovanja v državni upravi so se pojavili pomisleki, da bo mogoče za zaposlene, ki so prišli iz drugih republik bivše države, potrebno pridobiti potrdilo o znanju slovenščine. Seveda, le tečaj na Delavski univerzi naj ne bi bil dovolj. »Naša punca« se je odločila opraviti izpit na Filozofski fakulteti. Temeljito se je pripravljala, pisni del izpita opravila zelo solidno, na ustnem pa se je zelo trudila s pravilno izgovarjavo. Rezultat pa je bil, da je profesor povedal, da je vse bilo odlično le, da so »e-ji« bili malo preozki! No, tako je to, ko se zavedaš, da je nekaj »napačnega« prirojeno, se trudiš to popraviti in dosežeš drugo skrajnost. Od takrat naprej pa je naša »punca« neobremenjeno govorila in vsakemu povedala, da prihaja iz Dalmacije in da bo zelo vesela, če ji kolegi povedo kaj bi bilo

boljše v jezikovnem smislu. Nikoli pa ji ni bilo treba v službo oddati spričevala o znanju slovenščine! Najbližji kolegi in prijatelji, Slovenci pa so se znali v družbi, malo za res in malo za hec, spraševali ali kdo razen »naše Dalmatince« ima potrdilo o znanju slovenščine, pridobljeno na Filozofski fakulteti. Z nasmehom in s ponosom je poslušala to vprašanje!

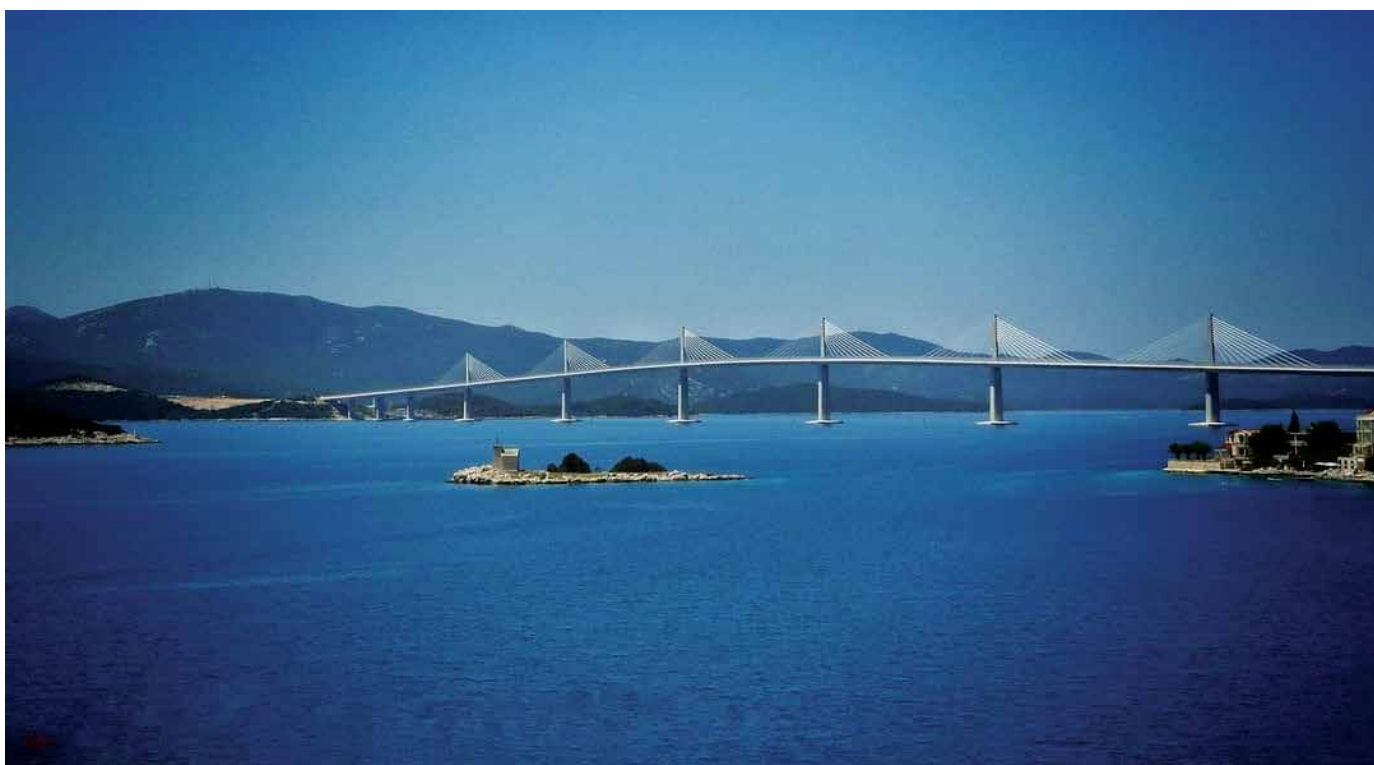
Zadnja leta svoje profesionalne poti je opravljala naloge vodenja enega od direktoriatov na Ministrstvu za gospodarske dejavnosti v Ljubljani. Ob upokojitvi so ji na poslovnih zabavi sodelavci zapeli pesem Vinka Coce – »Ribari«. Ob tem pa je padla tudi kakšna solzica! S sodelavci in prijatelji iz Ljubljane je še vedno v rednem stiku.

Vinka Soljačić
Dalmatinka

Že štiri leta ponovno živi v Splitu, v svoje »staro« okolje pa je s seboj prinesla spomine, ki so ji življenje napolnili z neštetiimi nepozabnimi dogodki in se jih spominja kot, da bi jih preživljala sedaj!

V DUBROVNIKU POTEKALA PREDSTAVITEV MONOGRAFIJE

Most - beli lok nevidne bele violine, ki jo nad morjem držijo samo bele nebesne strune... / Robert Jarh

Vurah pred otvoritvijo Pelješkega mostu je v Dubrovniku potekala predstavitev monografije, ki je bila bolj kot povezavi Hrvaške z Dubrovnikom namenjena novemu mostu, pri katerem je slovenski projektant **Marjan Pipenbaher** odigral pomembno vlogo.

Kaj prinaša most Hrvaški in kaj tujcem?

Hrvaška je sredi letošnje turistične sezone dobila nov pomemben cestni objekt, ki je za državo izjemnega pomena. Po več stoletjih so namreč po kopnem Dubrovnik in Pelješac povezali s preostalim delom države, to pa jim je uspelo s Pelješkim mostom. Dobre 2,4 kilometre dolg most je rezultat več desetletij prizadevanj in skoraj desetletnega dela, ki je sledilo vstopu Hrvaške v EU in posledično novim možnostim financiranja projekta.

Nov most na otok Pelješac je velikega pomena tudi za Slovence, ne le zaradi številnih turistov, ki bodo

po njegovi zaslugi bistveno hitreje prišli na skrajni jug Hrvaške, temveč tudi zato, ker je za njegovo projektiranje poskrbelo slovensko podjetje Ponting in njegov ustanovitelj, Marijan Pipenbaher.

Pipenbaher, ki je na področju projektiranja mostov tudi v mednarodnem merilu dobro poznan strokovnjak, ni bil prisoten na otvoritvi saj je bil gost na promociji monografije o Pelješkem mostu, kar je bilo zanj bolj zanimivo od večernega dogodka predvsem zato, ker je bolj kot

združitev Hrvaške poudarjal inženirsko plat novega objekta in tako še nekoliko bolj razkrival njegov pomen.

Gre za 354 strani dolgo knjigo, med govorniki na dogodku, ki je potekal v palači Spinoza pa so bili predsednik vlade g. Andrej Plenković, minister za morje, promet in infrastrukturo Oleg Butković, župan Dubrovnika Mato Franković, župan Dubrovačko – Neretvanske županije Nikola Dobroslavić, predsednik uprave Hrvatskih cest Josip Škorić in avtor monografije o Mostu Pelješac.

Projektant Pipenbaher ob predstavljanju knjige v Dubrovniku

ŽENSKA IMA SVETEJŠE DOLŽNOSTI, KOT STA KUHANJE IN PRANJE

Razstava Slovenke v dobi moderne

Luiza Pesjak, Josipina Hočevar, Marija Murnik Horak, Ivana Kobilca, Marica Nadlišek Bartol, Franja Tavčar, Cilka Krek, Lily Novy, Alma Karlin, Angela Vode... le nekaj žensk, ki so pustile sled.

Vstop Slovenk v kulturno, družbeno in politično življenje je bil dolgotrajen proces. Ženske v 19. in v začetku 20. stoletja v politično sfero niso bile vključene, še v javni sferi jim je bilo mesto natančno določeno. Pa vendar so si posameznice korak za korakom zagotavljale svoj prostor na različnih področjih in širile meje 'ženskega sveta'.

Prve pesnice, pisateljice

Kako malo dejansko poznamo ženske naše zgodovine, kaže že prva predstavljena Fanny Hausmann, ki je živela v času Franceta Prešerna in naj bi bila prva slovenska pesnica. Zakaj naj bi bila? Fanny se je z očetom v Celje preselila v otroštvu iz Brucka na Muri. Kot mladenka je vstopila v takajšnje javno življenje in leta 1848 je v Celjskih Slovenskih novinah objavila svojo prvo pesem v slovenščini. Moški kolegi so bili navdušeni, a še do danes ni razjasnjeno, ali je pesem Vojaka izhod res napisala Fanny, saj mnogi dvomijo o njenem dobrem znanju slovenščine.

Sta se pa kot prvi slovenski pisateljici zagotovo zapisali Luiza Pesjak, ki jo je k pisanju vzpodbudil France Prešern, in Josipina Urbančič Turnograjska, ki je v svojem kratkem življenju napisala 37 povestic ter zložila nekaj skladb. V 19. stoletju se je torej posameznicam s pomočjo moške naklonjenosti počasi začela odpirati pot iz zasebnosti domačega ognjišča. Glavni poti za to sta bili udejstvovanje v umetnosti ali narodnem buditeljstvu. To je bil namreč čas vzpona narodne zavesti in zahtev manjših narodov po enakopravnosti.

Boj med splošnim mnenjem in novimi pogledi

Tako so se ženske na Slovenskem najprej borile za narodno enakopravnost Slovencev v avstro-ogrski monarhiji, šele nato so začele glas vzdigovati tudi za svojo enakopravnost.

Alojzija Štebi, ena prvih bork za emancipacijo žensk, je med obema vojnama ugotavljala, da so Slovenke organizirano začele zahtevati svoje pravice s približno 20-letno zamudo glede na Zahodno Evropo. Še vedno je namreč veljalo precej splošno prepričanje, da je žensko poslanstvo v prvi vrsti skrb za družino in dom. Ko je Elvira Dolinar v časopisu zapisala, da ima moderna ženska še svetejše dolžnosti, kot sta kuhanje in pranje, je največje ogorčenje vzbudila ravno med ženskami.

Svetovna popotnica in pisateljica Alma Karlin
Foto MMC RTV SLO/Ana Svenšek

Prve samostojne ženske, kot na primer svetovna popotnica Alma Karlin, tako niso bile deležne razumevanja svojega okolja. In z najrazličnejšimi družbenimi preprekami so se morale boriti vedno znova. Pomemben mejnik v razvoju slovenskega ženskega gibanja je predstavljal prvi ženski časopis Slovenka, ki je leta 1897 začel izhajati v Trstu. Prinašal je tudi informacije o ženskih gibanjih po Evropi in Ameriki. Marica Nadlišek Bartol in Ivanka Anžič Klemenčič sta bili prvi slovenski urednici.

Pestro življenje v preteklosti spregledanih žena

Na razstavi lahko med sprehodom skozi štiri glavne prostore spoznamo tudi življenja drugih pomembnih, a morda spregledanih žensk - sestre

Slikarka Ivana Kobilica Foto MMC RTV SLO / Ana Svenšek

Felicite, ki je napisala eno najbolj znanih kuharskih knjig, narodne buditeljice Marije Murnik Horak, mecenke Josipine Hočevnar, voditeljice katoliškega ženstva Cilke Krek, Franje Tavčar - ene največjih avtoritet ljubljanskega meščanstva v začetku 20. stoletja, podjetnice Evgenije Šumi

Hribar, slikarke Ivane Kobilce, prve medicinske sestre Angele Boškin, borka za pravice žensk Marije Maister in Minke Govekar, prve slovenske zdravnice Eleonore Jenko Groyer, umetnic Lily Novy, Marie Vera, Ite Rine, Pie Mlakar, prve pilotke Kristine Gorišek Novakovič, pomembnih

partizank Vide Tomšič, Pavle Jerina Lah in mnogih drugih.

Osebnosti teh žensk dajo vpogled tudi v duh njihovega časa. Od prvih natisnjenih knjig, svečane obleke, diplom, pisalnega stroja, pa tudi do kolesa, ki je po mnenju feministk ženskam ponudil nesluteno svobodo, prvih telovadnih pripomočkov in oblačil, do oglasov, nasvetov in priročnikov. Čeprav pogosto spregledane so bile ženske pri oblikovanju slovenske družbe močno prisotne.

RTV SLO
MMC
KULTURA
ANA SVENŠEK

NEKAJ ZANIMIVOSTI O NETOPIRIJH

Če ste se kdaj odpravili na kak večerni sprehod, ste skoraj zagotovo imeli možnost opazovati netopirja kako ob ulični svetilki v spretnem letu lovi žuželke, ki jih je svetloba zvabila v svojo bližino. Zaradi njihovih neverjetnih sposobnosti, so netopirje kot bogove častili že stari Maji, na Kitajskem pa veljajo za prinašalce sreče. Kljub temu so v evropski kulturi pogosto še zmeraj na slabem glasu.

Za začetek lahko omenim, da ljudje netopirje še vedno pogosto enačijo z mišmi, kar pa je daleč od resnice.

Medtem ko miši uvrščamo med glodavce (red Rodentia), sodijo netopirji v svoj lasten red Chiroptera, kar bi v prevodu iz stare grščine pomenilo dlan-krilo. Najbolj opazna lastnost, ki netopirje torej ločuje od vseh ostalih sesalcev, je zmožnost aktivnega leta.

Za slab ugled netopirjev na evropskih tleh je v veliki meri najbrž odgovorna zgodba o krvosesnem grofu Drakuli. A brez skrbi - četudi obstajajo tri vrste, ki se prehranjujejo v glavnem s krvjo živali, vse tri živijo v Srednji in Južni Ameriki, torej jih pri nas ne bomo srečali. Vse evropske vrste

netopirjev so namreč povsem žužkojede (z izjemo nekaj vrst, ki se lahko dodatno prehranjujejo tudi z manjšimi pticami in ribami) in kot plenilci

Mali podkovnjak

Del kolonije sivih uhatih netopirjev (*Plecotus austriacus*)
v turnu cerkve Sv. Mihaela v Razvanju

raznih škodljivcev tako močno pripomorejo npr. pri pridelavi hrane, hkrati pa plenijo tudi človeku »neprijetne« vrste, kot so denimo komarji. Za povrh so netopirski iztrebki eno najbolj-ših naravnih gnojil.

Vrste netopirjev, živeče v Evropi, so nočno aktivne živali, ki se bolj kot na vid, zanašajo na svoj sluh, saj za orientacijo uporabljajo eholokacijo. Ta deluje na podoben način kot radar, pri čemer netopir odda zvok, ki se nato odbije od ovire ali plena nazaj proti njemu. Netopirji z uporabo eholokacije zaznajo predmete, tanjše od človeškega lasu, kar pomeni, da se ni potrebno bati, da bi se komu po pomoti zapletli v lase. Samice imajo na leto pri večini vrst običajno le po enega mladiča, a so prav zato dolgožive živali in nekatere vrste lahko dočaka-jodi tudi več kot 30 let. Z več kot 1300 različnimi vrstami so druga najbolj raznolika skupina sesalcev in v Sloveniji lahko opazujemo kar 32 različnih vrst netopirjev.

Z raziskavami in varstvom vrst netopirjev v Sloveniji se ukvarja Slovensko društvo za proučevanje in varstvo netopirjev (SDPVN). V sklopu raziskav se tako pregledujejo razna dnevna zatočišča netopirjev, kjer so zaradi svoje prostornosti pogosto v ospredju cerkvena podstrešja in zvoniki. Ena takšnih je denimo cerkev Sv. Urha v Gaberkah pri Velenju. Cerkev sem prvič pregledal leta 2021 in na njej odkril porodniško kolonijo malega podkovnjaka

(*Rhinolophus hipposideros*), ob letošnjem ponovnem pregledu pa sem naštel kar 127 odraslih in 89 mladih osebkov ter 26 osebkov, ki jim starosti nisem uspel določiti. Z 242 osebki gre tako za precej veliko kolonijo, sploh glede na bližnjo okolico. Najbližji kotišči sta v nekoliko manj kot dva kilometra oddaljenem opuščnem rastlinjaku pri Marovškem dvorcu ter kakšne tri kilometre severovzhodno na cerkvi Sv. Miklavža na Plešivcu. V obeh primerih gre za koloniji z okoli deset osebki.

Mali podkovnjak je vrsta, ki je svoje ime dobila po podkvastem izrastku na nosu, ki mu pomaga pri bolj natančnem usmerjanju eholokacijskih klicev. Čez dan potrebuje prostorna, temna in mirna letna zatočišča, kot so podstrešja, ponoči pa se odpravi na lov, kjer za habitat najraje izbira drevesne sestoje, kot so gozdovi, mejice in sadovnjaki. Tako kot vse ostale vrste netopirjev v Sloveniji je z zakonom zaščiten. Zimo, tako kot ostale vrste v Sloveniji, preživijo v t.i. hibernaciji, oziroma pravem zimskem spanju v jamah. Obstaja le nekaj prezimovališč, kjer število osebkov preseže število sto. Kot zanimivost imamo Slovenci veliko posebnost v evropskem pogledu, saj je eno večjih prezimovališč te vrste prav pri nas, v jami Marijino brezno pri Škofji Loki, kjer vsako leto prezimuje skoraj tisoč osebkov malih podkovnjakov.

Netopirji se združujejo v porodniške kolonije, kjer so med seboj zelo povezani, kot nekakšne velike

družine. Sestavljajo jih samice z mladiči med tem ko so starejši samci bolj samotarski. To v kombinaciji s počasnim razmnoževanjem pomeni, da je takšne kolonije nujno potrebno varovati, saj če kolonijo na neki lokaciji okrnemo, le s težavo ponovno vzpostavimo ugodno stanje, hkrati pa s tem hitro vplivamo na lokalno populacijo. Verjetno ena večjih groženj za skupine netopirjev na cerkvah je zaprtje preletnih odprtín. Kljub temu, da so ti ukrepi velikokrat namenjeni golobom, so luknje v mrežah pogosto premajhne, da bi dovolile vhod ali izhod tudi netopirjem, zaradi česar ti po takšnem ukrepu s podstrešja pogosto izginejo. Poleg tega jih v cerkvenih stavbah ogroža tudi nočno osvetljevanje. Zaradi svetlobe, ki prihaja skozi line zaradi zunanjih reflektorjev, netopirji odlašajo svoj izhod iz cerkve na lov in tako zamudijo vrh aktivnosti žuželk, ki je ravno zgodaj zvečer.

Netopirji imajo izjemno pomembno vlogo v ekosistemu ter so hkrati zelo koristni tudi za človeka, a so na žalost še zmeraj pogosto nerazumljena bitja. Tako kot drugi organizmi, tudi oni niso imuni na človekove posege v naravo in so iz leta v leto čedalje bolj ogroženi. Pomembno je torej, da se zavedamo njihovega pomena in se tako po najboljših močeh potrudimo, da te izjemne nočne letalce ohranimo še za prihodnje generacije.

Rok Lobnik

Član Slovensko društvo za proučevanje in varstvo netopirjev

Foto: obe Profimedia

		PRIPRAVA NA STISNIJEN ZRAK, KI OMOGOČA DIHANJE POD VODO		PRITE-PENEC (REDKO)	KRALJEVIČ IZ MAHAB-HARATE	PRVA ČRKA GRŠKE ABECEDE	RDEČKAST POJAV NA KOVINI	KMEČKO POSLOPIJE ZA HRAMBO SENA	TELEVIZIJA	DEL PROSTORA, KI GA OBSEŽE OKO	EDEN OD STARŠEV
		ŽGANJE IN PRODAJANJE APNA									
		KRALJEV SIN									
		NAŠ BIVŠI KOŠARKAR (PETER)							DUKE ELLINGTON ANTICNO PREROCISČE		
		ALENKA TERLEP			LETALO PROSTOR MED NEBESI IN PEKLOM						SKAKALNI TRENER BAJC
		KRALJ ŽIVALI				OHISJE APARATA VELIKA SLAŠČICA					
		LATVIJSKI PESNIK (ANDREJS)							AVSTRUJSKA TISKOVNA AGENCIJA		
		FRANCOSKI DIPLOMAT (JEAN)							DEL CELOTE BAJE-SLOVNA PRIPOVED		
		JUŽNI POL									
	SLIKARSKA TEHNIKA Z LEPLJENJEM PAPIRJA	GRŠKI FILOZOF IZ STAGIRE	GLADINA, POVRŠINA	NEMŠKI SKLADATELJ (RICHARD) IGRALKA LEONI					DROBNA MIVKA RISTO SAVIN		
MAJHNA TRGOVINA V VOJAŠNICI						ZVONCU PODOBNA NAPRAVA, KI HREŠČI	MORSKA RIBA SKUPINA ĐORĐEJA BALASEVIČA				
VZHOD, JUTROVO					HRASTOV GOZD						AVTOR: MARKO DREŠČEK
TRAVNIK, TRATA					ROBERT ALTMAN ŠTEFAN OSTOJA						
OGNJEVIK IN NARODNI PARK NA KJUŠUJU				ČEBELI PODOBNA ŽUŽELKA MAJHEN DIRKALNIK							
SOGLASNICA V BESEDI ŽITO			DOMAČE PTICE ITALIJANSKI SKLADATELJ (JACOPO)								
	SMER V MODERNI UMETNOSTI PEVKA ČERNE				ČRT MARINČEK ČEBELJA TVORBA V PANJU						
STARI NARKOTIK				PRITOK DONAVE V NEMČIJI IVAN MINATTI							
NAVPIČNA PREMICA											
UREDNIK IN NOVINAR ŽERDIN				NAŠ ČASOPISNI NOVINAR (ZDENKO)							

Najstarejši grad na svetu se nahaja v angleški grofiji Berkshire oziroma v bližini Londona, saj je to ena izmed treh uradnih rezidenc britanske kraljice. Velja tudi za najdlje neprekinjeno naseljeni grad na svetu, saj v njem ves čas živijo ljudje že več kot 900 let, naj bi bil pa tudi najbolj priljubljen prostor kraljice Elizabete II. Če je kraljica v gradu, nad njim vihra kraljeva zastava, če ne, pa uradna državna zastava. Površina meri 52.609 m² in zgradili so ga v času Viljema Osvajalca oziroma po normanski invaziji na Anglijo, ki jo je osvojil Viljem Osvajalec, od leta 1100, ko ga je za svojo stalno rezidenco razglasil Henrik I., pa je tudi ena izmed uradnih rezidenc britanske krone. Normansko stavbo so sicer skozi zgodovino večkrat prenovili in obnovili, še vedno pa ostaja močan simbol za vse, kar je britansko.

